

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

ב.

עין משפט
גר מצוה

א א מיי פ"ג מהלכות
מחן ומלא הלכה ג
סגנון עשירי לט טור וש"ע
ח"מ פ"י מלא ספק א:

מוסף תוספות

א. ואפי' נאמר דמגוי'
מדרבנן מ"פ אנו צריכי'
ליהוי טעם. מוס' ששק'.
ב. אלמא אי לא דלא
אשרויה רבין הוה גורוין
דלמא אתי למיכל מניה.
מוס' ר"פ, ג. ו[נ]משום
אדם אחד לא עשו תקנה.
ס: וכוין דלביי ביתו
המותרין מותר לשהות
היין לעצמן אם אתה
אסורו לזה נמצאת מצריכין
לעמוד בבית מיוחד
לעצמו. מוס' מלאה.
ד. היכא דלא ביטל. מוס'
ששק'. ה. ו[נ]מוקינן ליה
לתר זמנו. מוס' ששק'.
ו. י"א. אע"ג דמ"ד לילי
לילי ממש אסוקטנא נמי
קאי נקט קס"ד משום
דקס"ד דמאן דאמר נגהי
נגהי ממש קאמר, כי
היכי דמאן דאמר לילי
לילי ממש. מ"י הר"ן.
ז. דמשום מודיקין מה לי
עירו מה לי עיר אחרת,
ועוד דההוא דמצרים,
בעירי היה. מוס' הל"ש.
ח. הר"ל למימר יצא
ובכי וכינא בכי
טוב דהא ליעולם יוצאין
מיעיר קודם שנתכנסין. מוס'
ו. ולבארהו הר"ל
למימר ויהי חתולה. מוס'
ה. וישנו רגיל
בא. מ"י הר"ן. יא. שהוא
רגיל בה. והוה לחודיה.
ט. אכל לא מפני
הפחתים, שכבר הוא רגיל
בהם. ס. יג. שיהי כל
המאור שיכול להאיר.
מוס' ר"פ, יד. דכתב
את הכבש האחד תעשה
בבקר ואת הכבש השני
תעשה בין הערבים אלמא
עד בין הערבים והיינו
משום שערות ולמעלה
נקרא בקר. מהר"ס מלאה.
י. והשתא פליגי דל"י
מספקא ליה בכל הכוכבים
הנראים משקיעת החמה
עד שהסוף העליון אם
הם בניונים אם לאו. מוס'
שנת לא. יז. אבל היכא
ללא בקיאותן בלשון ב"א
אוליגן בחר לשון תורה.
מוס' הל"ש. ועיי' פנייה ס'ס
מלאה.

רבנו חננאל

אור לארבעה עשר בודקין
את החמץ לאור הנר כו'.
מאי אור בר הוה אמר נגהי
רב יהודה אמר לילי. אף
על גב דאסיקנא לדברי
הכל אור אורתא דאמר
אמרין קס"ד דמאן דאמר
נגהי קס"ד אור צפרא
הוה ומאן דאמר לילי קס"ד
לילי הוא. וואתבינן עליה
הדמיון הבקר אור ואין
תאמר האור לילי הוא.
ופריקין מי כתיב אור בקר
דשפת מניה שהאור בקר
הוא. הבקר אור כתיב. ופי'
הבקר האיך ולא כי האור
הוא הבקר. מיתביי וכאור
בקר יורה שמש אלמא אור
ימא הוא. ושנינן וכאור
בקר כתיב, כלומר כאור
בקר קודם וירחת שמש
לצדיקים לעתיד לבוא הוא
עיני וירחת שמש בעולם
הזה, נמצא וירחת שמש
בעולם הזה כפיין אור בקר
קודם וירחת שמש
לצדיקים לעתיד לבוא.
ויקרא אליהם לאור יום.
כגון הקטר חלבם ואברין.

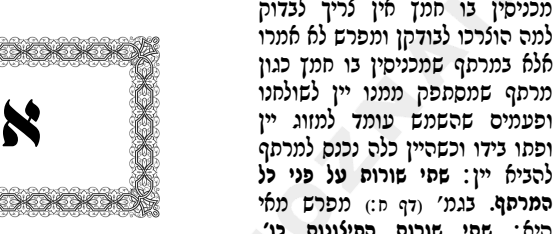
אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. פ"ה שלח לעבור עליו
צבל יראה וכל ימצא וקשה לר"י כיון דלרבי' ציטול כדאמר
בגמ' (דף י): הודק רי'ך שיצטל ומדאורייתא ציטול בעלמא סגי'
אמאי הנריכו חממים צדיקה כלל ונראה לר"י דאע"ג דסגי ציטול

בעלמא החמירו חממים לצדוק חמץ
ולצערו * שלא יצא לאכלו וכן משמע
לקמן (דף י): דבעי רצא ככר בשמי
קורה וכו' או דלמא זימנין דנפל
וחאי למיכליה¹ והטעם שהחמירו כלן
טפי מנשאר איסור הגאה שלא
הצריכו לצערם משום דחמץ מותר
כל השנה ולא נאסר רק צפסח ולא
צדילי מניה כדאמר לקמן (דף יג),
ולא דמי לצשר צחלב וערלה וכלאי
הכרס שאיסורם נוהג איסור עולם
ט וזויר נמי איסוריה שרי לאחרני ג' אי
נמי שאני חמץ שהחמירה זו תורה
לעבור צבל יראה וכל ימצא² החמירו
חממים לצדוק ולצערו אפילו היכא
דציטולו משום דילמא אחי למיכליה
ונראה לרשב"א דלפילו לפי טעם
האחרון ז"ל דהחמירו חממים בכל
חמץ אפי' צמץ נוקשה ועל ידי
תערובת אף על גב דליכא צל יראה
לפ"ת צריש אלו עוברין (דף מז).
דהא אמר שיאור ישרף והיינו חמץ
נוקשה דמוכח התם ואיכא למ"ד
נמי התם דכ"ש חמץ גמור על ידי
תערובת משמע דלספור להשאיתו
דאי מותר להשהותו אמאי ישרף
ישהה אותו עד אחר הפסח ויחא
מותר אפילו רצדי יהודה דלא אסר
רצדי יהודה חמץ אחר הפסח אלא
צמץ גמור דאיכא ג' קראי לתוך
זמנו ולפני זמנו ולאחר זמנו לקמן
דף כח): אצל צנוקסה דליכא אלא חד
קרא³ אפי' ר' יהודה מודה:

קא סלקא דעתך מ"ד נגהי וכו'.
לא נקט קס"ד אלא משום מאן
דאמר נגהי ללא קאי הכי ואגב
אורחיה נקט נמי לילי ממשי ומשהי'
אין לשבש הספרים:
ובדרב יהודה. לא קאי אמאי
דמשני כדאמר צפרא
נהר אלא מילמא צפאי נפשה היא
ומפרש מה השמינו הפסוק לר"ע:
יבנם בכי טוב. אור"י דצפרק
הטעם הו משום מוזיקין דמפיק ליה
התם מלא תלאו איש מפתח ציתו
וקרא משום מוזיקין קא מוהיר
דמפקינן מניה התם כיון שניתן רשות
למשותת וכו' ולפי זה אפילו מעירו

אדם צריך לזהר שיא' צבי טוב¹ והא דנקט כניסה תחלה² היינו משום
דאורחא דגמרא למיקט הכי כמו מנפס ופולה ומנפס יורד צפרק
עושין פסין (דף כג).³ דנקט עליה תחלה וצפ' צנמה מדליקין (דף לז):
צין השמשות כהרף עיני זה נכנס זה יוצא וקשה הא דריש רצדי יהודה
הא דרשה גופה מקרא אחרניא דלא תלאו צפרק הכונס (דף ס. וס:)
ואומר רשב"א דלריכי מרי קראי הבקר אור צדילי לעיר אחרת ואפי'
היכא דליכא למיתם למוזיקין כגון אחי יוסף דהו' מ"א והטעם מפני
הפחתים' וקרא דלא תלאו איצטריך לעירו⁴ ומפני המוזיקין⁵:
ובאור צב' בעולם הזה. פ"י ר"ת דהיינו עד מתי היום⁶ דכמוכח
צב' תמיד נשחט (דף נה). דעד ר' שעות קראת בעמך⁷ לפני
זה יהיה תחלת וירחת השמש דהיינו הן החמה לצדיקים עמך⁸ צב':
והא קיימא לן עד צאת הכוכבים ימא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד צאת הכוכבים השחר עד צאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר
(דף כ): דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואנחנו עושים צמלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים ומהוה קרא להנאי דפרק צנמה מדליקין (דף לז: ולי). דקאמר
ר' יהודה משתקע החמה כל זמן שפני מוצר מארמינן ואיכא למחן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני צאת
הכוכבים דאין אנו צקיאין צלאת הכוכבים כדאמר התם לא כוכבים גדולים הנראין צבילה אלא צביוניס⁹:
(בדתנן) הנודר מן האור. מיהו היכא דלשון צני אדם אינו כלשון המקרא אוליגן אחר לשון צני אדם כדאמרין צערכין (דף יט:)
צני האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיצורת כולה צנדיס הלך אחר לשון צני אדם דהיינו עד האליל¹⁰ ס:

אור לארבעה עשר גרסי': (א) לאור הנר. בגמרא (דף י): מפרש
טעמא: בודקין. שלא יעבור עליו צבל יראה וצבל ימצא:
וצמה אמרו. לקמן צמתמין: שפי שורות. של חציות הסדורות
צמתק של יין צריך לצדוק ציניהס. אחרי שאמרנו כל מקום שאין
מכניסין צו חמץ אין צריך לצדוק
למה הנריכו לצדוק ומפרש לא אמרו
אלא צמתק משכניסין צו חמץ כגון
מרתף שמתפק ממנו יין שולחנו
ופעמים שהשמש עומד למרותך
ופמו צידו וכשהיין כלה נכנס למרתף
להציא יין: שפי שורות על פני כל
המרתף. בגמ' (דף ח:): מפרש מאי
היא: שפי שורות הפילוגות כו'.
מפרש בגמ' (ס:): גבו' ה"ג קא
סלקא דעתך מאן דאמר נגהי נגהי
ממש. כשיאיר השחר חמתית של י"ד:
מאן דאמר ליני ליני ממש לא גרסי'.
דהא דקאי ליני הוא ממש: הצקר
אור. קס"ד דה"ק ולצקר דהיינו
אור כלומר ששמו אור האנשים שולחו:
מי כסי האור צקר. דלשמעט ולאור
דהיינו צקר דתימאי לומר דאור שס
צבר הוא וקרי לצקר אור: הצקר אור
כסי. האי אור לאו שס דבר הוא
אלא הצקר האיר והאנשים שולחו
כמאן דאמר צפרא נהר ולפי דרכו
לימך הכתוב דרך ארץ מחאי יוסף
שהמתין עד שהאיר המורה כדכר
יהודה אצל אור שהוא שס דבר אינו
אלא לילה: צני טוב. היוצא לדרך
יכנס ערבית צנית מלון צעוד החמה
זורחת ולמחר יתמין עד הן החמה
ולא ולא טוב לו והאנשים טוב לו¹¹
שנאמר בצור כי טוב¹² ומה היא טובתו
מפני החיות ומפני הלכטים: וכאור
צקר. השתא משמע לן דשס דבר
הוא וביי קאמר דוד וכאור זה דהיינו
צקר כן יורה שמש לצדיקים שיצאו
מחפלתן לעולם הצבא: מי כסי אור
צקר. דהיינו שס דבר וימצא אור
הוא צקר וכן יורה שמש: וכאור צקר
כסי. ואין זה שס דבר אלא כמאיר
של צקר יורה שמש כשמתחיל הצקר
להאיר בעולם הזה והוא חמץ ואפל
בעלות השחר נוהג כזריחת השמש
של עכשיו תהיה אותה שעה לצדיקים
לעמיד לצבא לפי שיהא אור החמה
גדול מאד ואפילו עלות השחר שלה
יאיר כהן הצמר והחמה של עכשיו: למאיר
וצא קראו יום. משעה שמתחיל
להאיר והאי אור לאו שס דבר הוא:
והא קיימא לן. צמתתא קמיימת¹³
דצרכותס: עד צאת הכוכבים ימא.

אור

לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר
כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך
בריקה¹ ובמה אמרו ב' שורות במרתף מקום
שמכניסין בו חמץ בית שמאי אומרים ב'
שורות על פני כל המרתף ובית הלל אומרים
שתי שורות החיצונות שהן העליונות:
גבו' מאי אור רב הוה אמר נגהי * ורב יהודה
אמר לילי קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגהי
נגהי ממש דמאן דאמר לילי לילי ממש מיתבי
הבקר אור והאנשים שולחו אלמא אור
ימא הוא מי כתיב האור בקר הבקר אור
כתיב כמאן דאמר צפרא נהר וכדבר יהודה
אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב² לעולם
יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב מיתבי
ובאור בקר יורה שמש אלמא אור ימא
הוא מי כתיב אור בקר וכאור בקר כתיב
והכי קאמר וכאור בקר בעולם הזה כעין
זריחת שמש לצדיקים לעולם הבא מיתבי
ויקרא אליהם לאור יום אלמא אור ימא
הוא הכי קאמר³ למאיר ובא קראו יום אלא
מעתה ולחשך קרא לילה למחשך ובא קרא
לילה והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים ימא
הוא אלא הכי קאמר קרייה רחמנא לנהורא
ופקדיה אמצותא דיממא וקרייה רחמנא
לחשובא ופקדיה אמצותא דלילה מיתבי
הללוהו כל כוכבי אור אלמא אור אורתא
הוא הכי קאמר הללוהו כל כוכבים המאירים
אלא מעתה כוכבים המאירים הוא דבעו
שבוחי שאינן מאירין לא בעו שבוחי והא
כתיב⁴ הללוהו כל צבאיו אלא הא קמ"ל
דאור דכוכבים נמי אור הוא למאי נפקא
מינה לנודר מן האור⁵ (דתנן) הן הנודר מן האור
אסור באורן של כוכבים מיתבי⁶ לאור יקום
רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגג

כדכתיב מעלות השחר ועד צאת הכוכבים דעורא (נממיה ד): אלא.
מריך כתיב קרייה רחמנא לנהורא כו'. האי ויקרא לאו קריאת שס
הוא דתימא קראת שס האור יום אלא קרא לצריחה המלאכה
שבזא מהוד מעטה לבשו: ופקדיה אמצותא דיממא. זיהו לשמש
ציוס ולחושך זיהו לשמש צבילה. קרא כמלך שקרא לעצמו שיצא לפניו:
הא קמ"ל דאור כוכבים נמי אור הוא. לעולם כוכבים המאירים
קאמר ודקא קשיא לך הא שאינן מאירין לא הא דנקט כוכבי אור
ולאו למעוטי כוכבים שאינן מאירין דכל כוכבים יש להם אור
וליכא למעוטי מידי וקרא אשמעינן דאור כוכבים קרוי אור
ונפקא מינה לנודר הנאה מן האור שיאסר צבארו של כוכבים:
מדקאמר
והא קיימא לן עד צאת הכוכבים ימא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד צאת הכוכבים השחר עד צאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר
(דף כ): דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואנחנו עושים צמלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים ומהוה קרא להנאי דפרק צנמה מדליקין (דף לז: ולי). דקאמר
ר' יהודה משתקע החמה כל זמן שפני מוצר מארמינן ואיכא למחן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני צאת
הכוכבים דאין אנו צקיאין צלאת הכוכבים כדאמר התם לא כוכבים גדולים הנראין צבילה אלא צביוניס⁹:
(בדתנן) הנודר מן האור. מיהו היכא דלשון צני אדם אינו כלשון המקרא אוליגן אחר לשון צני אדם כדאמרין צערכין (דף יט:)
צני האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיצורת כולה צנדיס הלך אחר לשון צני אדם דהיינו עד האליל¹⁰ ס:

ושנינן למאיר ובא קראו יום. כלומר משיאיר היום והלילן קראו יום. [אמצעות דיממא. למצות שנוהגים ביום, כגון ציצית ומילה וכיוצא בהן. חשוכא ופקדיה אמצותא דנגהי (שיליה) [בלילה]
הללוהו כל כוכבי אור. פירושה בא הכותב להודיע דאפילו זוהר הכוכבים נקרא אור, נפקא מינה לנודר, דאמר מר הנודר מן האורה אסור אפילו באורן של כוכבים.